

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์และการนำไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์ ศึกษาการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว ระหว่างมัคคุเทศก์ที่มีปัจจัยพื้นฐานแตกต่างกัน

ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบสอบถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว และแบบสอบถามเรื่องการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยปรีกษาคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ จากนั้นได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามไปสอบถามมัคคุเทศก์ที่บริษัททัวร์ และตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จำนวน 200 ชุด แล้วนำข้อมูลจากแบบทดสอบความรู้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC+ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และการกระจายแบบร้อยละ (Percentage distribution) หาข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงานและระดับการศึกษาของมัคคุเทศก์ ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์และการนำไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว ใช้สถิติค่าความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) เปรียบเทียบระดับการศึกษากับการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์ หาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการทำงานกับการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

5.1 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้จำนวน 200 คน ซึ่งเป็นมัคคุเทศก์ที่ประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่ามัคคุเทศก์ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และจบการศึกษาระดับอื่น ๆ เช่น ประกาศนียบัตรบัณฑิต ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญญา จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5

มัคคุเทศก์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในฐานะลูกจ้าง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 98.0 และมัคคุเทศก์ที่ประกอบอาชีพในฐานะเจ้าของกิจการ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

มัคคุเทศก์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์เป็นอาชีพหลัก มีจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0 มัคคุเทศก์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์เป็นอาชีพรอง มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0

พบว่ามัคคุเทศก์ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานช่วง 1-5 ปี คือมีมัคคุเทศก์จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี มีมัคคุเทศก์จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี มีมัคคุเทศก์จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ประสบการณ์ในการทำงาน 16-20 ปี มีมัคคุเทศก์จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และประสบการณ์ในการทำงาน 21-25 ปี มีมัคคุเทศก์จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์

มัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉลี่ย 15.37 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งนับว่ามีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทรัพยากรอยู่ในระดับดี โดยมีผู้ได้คะแนนสูงสุด 20 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 8 คะแนน

ส่วนที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

มัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน มีความรู้ทั่วไปเรื่องสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยเฉลี่ย 7.09 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งนับว่ามีความรู้ทั่วไปเรื่องสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี โดยมีผู้ได้คะแนนสูงสุดเต็ม 10 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 3 คะแนน ซึ่งมีคะแนนแตกต่างกันมาก

ส่วนที่ 4 การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยว

มัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน มัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีคะแนนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยสูงสุด คือ 31.0 รองลงมาได้แก่มัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีคะแนนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 30.04 มัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 29.65 และ มัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับอื่น ๆ ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เปรียญธรรม และประกาศนียบัตรบัณฑิต มีคะแนนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 29.29

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

1. จากผลการศึกษาพบว่ามัคคุเทศก์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษาการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยวซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน มัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้คะแนนเฉลี่ย 29.65 มัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ได้คะแนนเฉลี่ย 30.04 และ 31.00 ตามลำดับ และมัคคุเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับอื่น ๆ ได้คะแนนเฉลี่ย 29.29 ซึ่งเห็นได้ว่ามัคคุเทศก์ที่จำแนกตามระดับการศึกษาเหล่านี้ได้คะแนนเฉลี่ยของการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจใกล้เคียงกันในระดับดี ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ระดับการศึกษาของมัคคุเทศก์นั้นไม่ใช่ข้อจำกัดของการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเนื่องด้วยระดับการศึกษาเป็นสิ่งที่มัคคุเทศก์ได้ผ่านการศึกษาก่อนที่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์หรือบางท่านอาจจะศึกษาระหว่างที่ประกอบอาชีพ แต่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมัคคุเทศก์ทุกคนจะต้องได้รับจากเข้าอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์จากที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จัดร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอรวรรณ พันธุ์เนตร (2541) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาและภูมิฐานะ กับความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยให้เหตุผลว่าอาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่มองเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวที่จะมีต่อท้องถิ่นของตน

2. ประสิทธิภาพการทำงานของมัคคุเทศก์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาทำให้วิเคราะห์ได้ว่ามัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพการทำงานนานจะสามารถนำความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวได้ดี ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเมื่อได้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ทำให้มีการเรียนรู้ถึงข้อดี ข้อเสีย และปัญหาของการนำเที่ยวนอกจากนั้นยังได้รับข่าวสารข้อมูลและศึกษาจากสื่อต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้มัคคุเทศก์ที่มีประสิทธิภาพการทำงานนาน สามารถเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวได้ดี ตามที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้อที่ 3 ว่าเป็นองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และความประทับใจ เป็นการสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งหากมัคคุเทศก์ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน จะไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตามที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2541) ได้ระบุแนวทางการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์ตั้งแต่ขั้นเตรียมการนำเที่ยว ขั้นดำเนินการท่องเที่ยว จนถึงการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ซึ่งจะทำให้มัคคุเทศก์สามารถปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

3. ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของมัคคุเทศก์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาทำให้วิเคราะห์ได้ว่า มัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดี จะสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวได้ดี ดังที่บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์ (2535) กล่าวว่าความรู้-ความจำ หมายถึง การระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว และรวมถึงการจำเนื้อเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในแต่ละเนื้อหาวิชาและที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้นด้วย ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเมื่อมัคคุเทศก์เข้าใจถึงความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะ วัตถุประสงค์ และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดี ก็จะสามารถนำความรู้ความเข้าใจไป

เผยแพร่งานที่ท่งเที่ยวได้ดีและได้อย่างเต็มที่ และอาจจะสามารถตอบข้อซักถามของนักท่งเที่ยวได้ดีด้วย เนื่องจากกระบวนการท่งเที่ยวเชิงนิเวศ มีจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่งเที่ยวอย่างเข้มงวด โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่งเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ ไปในทิศทางที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น กระบวนการท่งเที่ยวจึงมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ การศึกษา โดยเฉพาะมุ่งเน้นเสริมสร้างจิตสำนึก ความรู้สึกและการปฏิบัติคนที่เหมาะสมอย่างมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

ในกระบวนการท่งเที่ยว กิจกรรมการท่งเที่ยวของนักท่งเที่ยวในแต่ละแหล่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ให้นักท่งเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจากการท่งเที่ยว หรือนันทนาการนอกเวลางานตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่งเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่งเที่ยวมากเพราะกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางนำการท่งเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้อง เป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ และการท่งเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบและการจัดการหลักของการท่งเที่ยวในปัจจุบันที่ต้องการให้การท่งเที่ยวเป็นกระบวนการหนึ่งของการให้การศึกษา และการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่งเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง ในการช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรท่งเที่ยวและสิ่งแวดล้อมโดยรวม รูปแบบที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการท่งเที่ยวเชิงนิเวศ นับแต่การให้การศึกษาในระบบ ไปจนถึงการศึกษาเสริมนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การจัดไว้ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ การอบรมสัมมนาผู้เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราว การจัดให้มีกระบวนการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่งเที่ยว โดยการใช้สื่อความหมายธรรมชาติแบบต่าง ๆ และการให้ข้อมูลข่าวสารในสื่อสารมวลชนทุกชนิด เป็นต้น การท่งเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นความสำคัญที่การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ หากไม่มีกระบวนการให้การศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของทรัพยากรการท่งเที่ยวแล้ว การสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ย่อมยากที่จะเกิดขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

(1) จากผลการศึกษาพบว่ามัคคุเทศก์ที่ประกอบอาชีพในจังหวัดเชียงใหม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่องสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวในระดับดี นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยวในระดับดีอีกด้วย แต่เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่มัคคุเทศก์ จึงควรจัดให้มีการจัดอบรมเสริมความรู้ด้านการนำเที่ยวและ

ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ แก่มัคคุเทศก์เป็นครั้งคราว เนื่องจากมัคคุเทศก์เป็นผู้ที่จะต้องนำความรู้ไปอธิบายและตอบคำถามนักท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง

(2) จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า มัคคุเทศก์หลาย ๆ ท่านไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ จากการที่มัคคุเทศก์ไม่สามารถทำแบบสอบถามได้เอง ผู้ศึกษาต้องใช้วิธีสัมภาษณ์ จึงควรมีการตรวจสอบปัญหานี้ก่อนที่จะออกไปอนุญาตประกอบอาชีพให้ เพราะว่ามีมัคคุเทศก์มีบทบาทเสมือนเป็นครูที่จะอธิบาย ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และยังเป็นตัวแทนในการเผยแพร่เอกลักษณ์ของชาติอีกด้วย

(3) ควรรณรงค์ให้มัคคุเทศก์มีจิตสำนึกในการเผยแพร่ความรู้ แก่นักท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวมากขึ้น และอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำลายธรรมชาติของนักท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งทำให้ทราบปัญหาระหว่างการศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษากครั้งต่อไป ดังนี้

(1) การวัดพฤติกรรมการเผยแพร่ไม่ควรวัดโดยใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว ควรมีการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วย

(2) ควรสร้างแบบสอบถามให้กระชับ ได้ใจความ เนื่องจากมัคคุเทศก์จะไม่ค่อยมีเวลาในการทำแบบสอบถาม